

13

Coda, eli pysäytyskuva romanssin ikuisuuskysymyksen vastauksiin

Matias Nurminen, ORCID: 0000-0002-1242-6995

Yhdysvaltalainen pop-tähti Miley Cyrus julkaisi tammikuun 12. päivä vuonna 2023 kappaleen ”Flowers”, joka nousi yhdeksi vuoden kuunnelluimmista, palkituimmista ja keskustelluimmista hiteistä. Cyrusin kappale esittää kuvauksen itsenäisestä naisesta, joka ei tarvitse parisuhdetta onnellisuuteensa. Kappale keskustelee Bruno Marsin romanttiskaihoisan kappaleen ”When I Was Your Man” (2012) kanssa luoden tästä inversion: Marsin laulaessa, kuinka ”minun olisi pitänyt ostaa sinulle kukkia”, Cyrus vastaa voivansa ”ostaa itsellensä kukat”. Cyrusin kappaleen puhuja onkin nainen, joka täyttää omat tarpeensa ilman miestä tai parisuhdetta.

Kappaleen ympärillä käytävä keskustelu kietoutui erityisesti artistin omaan elämään ja Cyrusin avioeroon näyttelijä Liam Hemsworthista. ”Flowers” analysoitiin puhki kuuntelijoiden ja kriitikoiden etsiessä sanoituksista piikkejä kohti Hemsworthia, joka oli vuoden 2022 lopussa noussut suuren yleisön ristiriitaiseksi puheenaiheeksi tultuaan valituksi Netflixin *The Witcher* -suursarjan (2019–) päänäyttelijän Henry Cavillin korvaajaksi. Laukalle lähteneitä analyyseja kappaleesta ei hillinnyt se, että julkaisuhetkellä päivä oli vaihtunut ex-puolison kotimaassa Australiassa jo tämän syntymäpäiväksi. Sanoitusten lisäksi vihjeitä yritettiin löytää niin kuvauspai-kasta kuin vaatevalinnoista, joita nettisalapoliisit yhdistelivät Cyrusin ex-puolison mahdollisten rakastajattarien gaala-asuihin.

On ilmiselvää, että loistavan pop-kappaleen suosion taustalla on myös aimo annos niin uteliaisuutta kuin tahtoa kuulla sydänsurujen sijaan voimaannuttava ääni romanssin raunioilta. Liki kaksi miljardia kuuntelua suoratoistopalveluissa saavuttanut "Flowers" oli kesäkuussa 2024 tuorein kaikkien aikojen 100 striimatuimman kappaleen listalle noussut laulu.

Toive ja kiinnostus romanssin jälkeiseen räväkkään ulostuloon tuntuikin olevan vuonna 2023 menestyvä resepti: eräs vuoden musiikkimenestyksiä oli poptähti Shakiran kappale "Bzrp Music Sessions, Vol. 53", joka julkaistiin päivää ennen Miley Cyrusin kappaletta Youtube-videopalvelussa: kyseinen sessiokappale keräsi yli 63 miljoonaa katselua ensimmäisenä päivänä, eikä vähäisin syy kiinnostukselle ollut, että kappale oli artistin entiselle kumppanille, jalkapalloilija Gerard Piquéelle suunnattu dissausbiisi. Kappaleessa Shakira pilkkaa entistä kumppania tämän uudesta seurustelukumppanivalinnasta verraten itseään Ferrari-urheiluautoon ja luksuskello Rolexiin, jotka mies on vaihtanut arkisempiin Renaultiin ja Casioon.

Cyrusin ja Shakiran kappaleet puhuvat niin feministisen voimaantumisen¹ noususta musiikkiteollisuuden keskiöön kuin tuon alan ja julkisten kohujen riippuvuus-suhteesta. Toisaalta ne esittelevät merkittävästi, miten romanssin julkinen purkaminen voi muuttua aseeksi entistä kumppania kohtaan ennennäkemättömällä tavalla. Kappaleet ilmentävätkin romanssien ja parinmuodostusten alati muuttuvia tuulia, mikä on tällaisen kokoelman koostamisen siunaus ja kirous. Samat kysymykset ovat askarruttaneet ihmisiä kertomusten historian alusta lähtien, mutta kerta toisensa jälkeen saamme uusia vastauksia.

Parittomuutta, parillisuutta ja ristiriitoja

Parinmuodostusten, romanssien ja niiden puuttumisen tai jopa vastustamisen teemat eivät tietenkään seikkaile vain pop-musiikissa, vaan ovat yhteiskunnalliskulttuurisen keskustelun arkea. Hiljattain länsimaisessa sosiaalisessa mediassa on herättänyt keskustelua Etelä-Koreasta lähtöisin oleva 4B-liike, jossa naiset kieltäytyvät seksistä, parisuhteesta, avioliitosta ja lasten hankkimisesta miesten kanssa. Kyse on eräänlaisesta feministisestä vastalauseesta patriarkaliselle ja lasten hankkimiseen painostavalle yhteiskunnalle. Vuoden 2019 tienoilla syntynyt liike on herättänyt vastakaikua esimerkiksi Kiinassa ja laajentunut 6B4T-liikkeeksi, joka velvoittaa myös boikotoimaan naisia halventavia tuotteita sekä vaatii sinkkunaisia tukemaan toisiaan ja kieltäytymään naimisissa olevien naisten tukemisesta. Lisäksi liike hylkää uskonnon, monet naisten kauneushanteista sekä idoli- ja hyperseksualisointikulttuurin. Toisaalta liike on herättänyt myös vastustusta, ja vastineeksi liikehännälle on miesasiapiireissä väläytelty myös miesten vastaavaa liikettä.

¹ Feminististä voimaantumista edustaa esimerkiksi Paris Paloman kappale "Labour" (2023), joka keskustelee sukupuolten välisestä epätasa-arvosta tunnetyön ja kodinhoidollisten vastuiden jakautumisessa heterosuhteissa.

Miesten liike, joka kieltäytyy seksistä naisten kanssa, on herättänyt huvitustakin sosiaalisessa mediassa, kuten TikTokissa, mutta vastaavanlaisia miesten liikkeitä on nähty aiemminkin. Nettivetoinen miesasialiikehdintä, eli manosfääri, on kokenut uutta nousua erityisesti 2010-luvulla. Yksi äänenkannattajista on Men Going Their Own Way -liike, jonka keskiössä on ollut juuri miesten avioliitosta kieltäytyminen itsensä kehittämiseen keskittymisen varjolla. Samaan aikaan kuitenkin manosfääriin toisella laidalla paljon mediassa keskustelua herättäneet incelit, eli vastentahtoissa selibaatissa eläviksi identifioituvat, suhtautuvat katkerasti seksikumppanin ja läheisyyden puutteeseen. Incelien alakulttuuri on noussut julkiseen keskusteluun viime vuosina erityisesti ajatteluun yhdistettyjen useiden terroritekojen myötä.

Elämmekin ristiriitaista aikaa, jolloin seksuaalisuuteen, sukupuoleen ja kehoon sekä näiden itsemääräämisoikeuteen liittyvissä kysymyksissä ollaan valistuneempia kuin koskaan, mutta samanaikaisesti nähdään konservatiivista ja jopa radikaalia vastaliikehdintää. Kuluvan vuoden 2024 keväällä julkaistiin tasa-arvoasiantuntija Elina Nikulaisen kirja *Haluatko? Pieni kirja suostumuksesta* (2024), joka käsittelee suostumusperustaista seksiä ja yksilön oikeutta olla tulematta painostetuksi seksuaalisesti, ikään kuin summaten viime vuosien vilkasta keskustelua suostumuksen merkityksestä seksissä. Samana keväänä kiistelty miesjärjestö Miesten tasa-arvo Ry sai – vääristelyjen tilastojen ja tutkimustulosten avustuksella² – Sosiaali- ja Terveysministeriöltä yli 600 000 euroa hankkeeseen, jossa tutkitaan miesten kokemaa lähisuhdeväkivaltaa. Miesten tasa-arvo Ry on vastustanut suostumuksen liittämistä raiskausmääritelmään ja hyökännyt aktiivisesti sosiaalisessa mediassa seksuaalirikosten uhreja vastaan vähätellen heidän kokemuksiaan.³ Tällaisia esimerkkejä vastakkaisista kehityksistä on lukuisia lisää.

Seksiä ja parisuhdetta kaipaavan incel-alakulttuurin eräänlaisena vastapainona yhteiskunnallisessa keskustelussa kuullaan yhä enemmän ääniä, jotka normalisoivat aromanttisuuden ja aseksuaalisuuden kokemusta. Toisaalta taas tasa-arvoasioiden eteen tehtävän työn ja tietoisuuden lisäämisen antiteesinä esimerkiksi sosiaalisen median naisvihamielinen vaikuttaja Andrew Tate on noussut julkisuuteen ja kerännyt vannoutuneita faneja ihmiskauppasyytteistä ja naisia halveksivista puheistaan huolimatta. Yhdysvalloissa viime vuosina on nähty aborttilainsäädännön ennennäkemätön tiukentuminen ja noin puolet osavaltiosta kieltää tai rajoittaa naisen aborttioikeutta, mutta samaan aikaan Ranska on keväällä 2024 kirjannut aborttioikeuden perustuslakiinsa.

Sosiaalisen median palvelu OnlyFans on mahdollistanut eroottisen sisällön tuottamisen ansaintamallina erityisesti nuorille naisille ilman aikuisviihdetuotantoyhtiöitä. Kuitenkin jonkinlaisen astetta eettisemmän aikuisviihteen tuolla puolen it-asiantuntijat varoittavat mediassa ihmisten haksahdettavan haittaohjelmia pursuaville

² Yle julkaisi Miesten tasa-arvo Ry:n hakemuksen väitteistä faktoja tarkistavan jutun ”Kiistanalainen miesjärjestö sai ministeriöltä yli puolen miljoonan avustuksen – perusteluissa kyseenalainen väite” (19.4.2024), joka todentaa hankkeen keskeisiltä väitteiltä puuttuvan tieteellinen pohja.

³ Miesten tasa-arvo Ry:n edesottamuksia on käsitelty esimerkiksi toimittaja Ida Erämaa Iltalehden näkökulmajutussa ”Näkökulma: Ministeriön työpöydällä on jättipotti tasa-arvon taantumusliikkeelle” (18.12.2023).

sivustoille, jotka mainostavat nosteessa olevan näyttelijätär Sydney Sweeneyn ole-mattomilla alastonkuvilla – kuvilla, jotka olisivat siis laittomasti hankittuja ja näyt-telijän itsemääräämisoikeutta loukkaavia. Teknologinen kehitys on tuonut niin yksi-näisyyttä lievittävät virtuaaliset deittailukumppanit kuin vailla suostumusta luodut julkkisten deep fake -pornovideot kaikkien ulottuville. Tekoälybuumin ja huomios-tamme kamppailevien markkinointikoneistojen ristitulessa toden ja epätodellisen raja on häilyvä – ja kenties monelle entistä merkityksellisempi.

Kaiken tämän keskellä maailma seuraa, miten seksuaalisesta väkivallasta, häi-rinnästä ja pakottamisesta syytetty Yhdysvaltain entinen presidentti Donald Trump kampanjoi jälleen kohti vallan kahvaa.

Karhurakastajia ja utooppisia sukupuolisuhteita

Taide ja viihde luonnollisesti ilmentävät yhteiskunnallisten keskustelujen virtauksia. Tämän kokoelman matka on ollut koronavuosien ja sopivan kustantajan etsimisen takia pitkä. Alati muuttuva keskustelu romanssien, parinmuodostuskertomusten ja muiden tässä kokoelmassa käsiteltyjen teemojen parissa tuottaakin yhä uusia kiin-nostavia teoksia ja aiheita, joita olisimme halunneet käsitellä ja analysoida iloksenne.

Esimerkiksi Siiri Enorannan nuortenutopia *Maailmantyttäret* (2022) kuvaa tule-vaisuuden utooppisia sukupuolisuhteita Maailmankodissa, jossa tasa-arvo on saa-vutettu. Tässä teoksessa ilmiöt, kuten slut shaming, ovat menneisyyttä, ja teoksen sukupuoli-identiteeteissä ja esitetyissä kehoissa on viljalti moninaisuutta. Kuitenkin teos keskustelee ohuelti myös vainoamistestemasta, mikä on ollut suosittu teema viime vuosina myös televisiossa, kuten sarjoissa *You* (2018–) ja *Baby Reindeer* (2024). Ehkä tässäkin kirjoituksessa mainitut todellisen tasa-arvon esteet tekevät Enorannan toi-veikkaasta romaanista korostetusti vielä utopiaa.

Kirjallisuudessa ja populaarikulttuurissa seksuaalisuuden monimuotoisia ku-vauksia nähdään entistä enemmän. Seksuaalivähemmistöjen kokemuksia Suomessa ovat viime vuosina käsitelleet esimerkiksi taiteilija Tove Janssonista kertova elämän-kerrallinen Zaida Bergrothin elokuva *Tove* (2020), palkintojakin voittanut ja myös aseksuaalisuudesta keskusteleva Alli Haapasalon elokuva *Tytöt, tytöt, tytöt* (2022) sekä Rasmus Arikan *Homoromaani* (2023). Kuitenkin voidaan ajatella, että esimerkiksi Os-car-palkituista homoseksuaalista halua ja suhteita kuvaavista elokuvista *Moonlight* (ohjannut Barry Jenkins, 2016) ja *Call Me By Your Name* (ohjannut Luca Guadagnino, 2017)⁴ on kuljettu yllättävän pitkä matka ensimmäiseen suuren tuotantoyhtiön mies-

⁴ André Acimanin samannimiseen kirjaan (2007) perustuva elokuva *Call Me By Your Name* herätti myös keskustelua grooming-ilmioista, jossa aikuiset hyväksikäyttäjät valmistelevat alaikäisiä seksuaalisiin tekoihin pitkäaikaisella houkuttelulla ja suostuttelulla. Elokuvan päähenkilöiden, vielä alaikäisen Elion ja jo aikuisen Oliverin välillä voidaankin tulkita olevan huolestuttava grooming-suhde, vaikka elokuvasta on tehty myös myötämielisiä tulkintoja. On huomioitavaa, että grooming-ilmion ympärille kehkeytyi myös 2020-luvun vaihteessa eräänlainen konservatiivinen salaliittoteoria, jossa LGBTQ+-yhteisöä ja erityisesti transsukupuolisia mustamaalattiin lasten groomaamisesta ja pedofilian normalisoinnista. Koska Elio on 17-vuotiaana aikuisuu-

ten välistä suhdetta kuvaavaan romanttiseen komediaan *Bros* (ohjannut Nicholas Stoller, 2022). Romanttinen komedia onkin ollut eräänlainen Hollywoodin rahan ehdoilla portinvartioima valkoisen heteroihastuksen linnake, ja kun *Bros* jäi positiivisista arvioista huolimatta tuotantona pahasti tappiolliseksi, kenties tuon linnakkeen muurit pysyvät edelleenkin pystyssä.

Tositelevision puolella parinmuodostukset jatkavat voittokulkuaan käyden läpi mitä erilaisempia asetelmia. *Save the Date Suomi* (2022) laittoi kolme naista etsimään itselleen puolison 50 päivässä kirjaten häöpäivän sarjan alussa kalenteriin. *Love & Translation* (2024) taas yhdistää pareja, joilla ei ole yhteistä kieltä etsimään keskenään rakkautta. Kevään 2024 puhuttavin kotimainen teletelevisio-ohjelma parinmuodostusten kentällä on kuitenkin *Kolmiödraama*, jossa kilpailijat valitsevat ensin viestien perusteella kahdesta mahdollisesta kumppanista toisen, jonka luokse muuttavat heti rakentamaan suhdetta. Myöhemmin sarjassa aiemmin hylätty kumppani saa kuitenkin mahdollisuuden hurmata uudelleen kilpailijan. Yllättävä käänne kuitenkin on, että tällöin kaikki kolme muuttavat saman katon alle.

Erään erikoisimmista romanssin kentistä tarjoaa videopeli *Baldur's Gate 3* (2023), joka on palkinnoilla mitattuna jo nyt eräs kaikkien aikojen peleistä. Valtavan kehityksen takana ollut roolipelitapaus tarjoaa pelissään myös moninaisia mahdollisuuksia luoda suhteita ja romansseja eri hahmoihin. Näistä mahdollisuuksista yksi kuitenkin nousi viraali-ilmiöksi sosiaalisessa mediassa: pelissä on mahdollista harrastaa seksiä hahmon kanssa, joka pystyy muuttamaan muotoa ihmisen ja karhun välillä. *Baldur's Gate 3* antaakin pelaajalle mahdollisuuden harrastaa seksiä – häveliäästi kuitenkin kameran kuvatessa muualle – karhuhahmossa olevan kumppanin kanssa. Niinpä samaa sukupuolta olevien hahmojen romanssin mahdollisuus jääkin yllättäen kuriositeetiksi, vaikka tällaisten peliromanssien historia on edelleen verrattain lyhyt.

Parinmuodostusten viimeiseksi sanaksi nostettakoon Anna Brotkinin palkittu draamakomediasarja *Aikuiset* (2019–2022). *Aikuiset* kertoo nuorten aikuisten elämästä Helsingissä, missä he yhtä lailla etsivät onneaan kuin haahuilevat päämäärättömyydessä ja toteuttavat ikäpolvensa versiota aikuisuudesta. Päähenkilö Oonan ja hänen parhaan ystävänsä Artun parisuhteet ja romanssit ovat isossa roolissa pitkin sarjaa, mutta kiinnostavalla tavalla läpi sarjan yksikään suhde ei voi koskaan olla tärkeämpi kuin Oonan ja Artun välinen ystävyys.⁵ Kertovatko tällaisten sarjojen suosio

---

den kynnyksellä, elokuvan ympärillä käyty keskustelu jopa häivyttää todellista ongelmaa, jossa uhrin saattavat olla paljon nuorempia. Voidaan pohtia, kumpuaako kritiikki ensisijaisemmin päähenkilöiden homoseksuaalisuudesta, eikä grooming-valtasuhteesta. Grooming-ilmiötä suomalaisessa kirjallisuudessa on käsitelty esimerkiksi Erika Vik nuortenkirjassaan *Olivia online* (2023). Lisäksi mediassa on käyty keskustelua viime aikoina seuraavaksi James Bondin roolihahmon näyttelijäksi uumoillun Aaron Taylor-Johnsonin ja hänen ohjaajapuolisonsa Sam Taylor-Johnsonin ikäerosta: Samia vastaan on esitetty syytöksiä groomingista, koska parin tavatessa Aaron on ollut vasta 18-vuotias ja hän itse 42-vuotias. Syytöksiä on kuitenkin myös kuvattu naisvihamielisiksi ja ikäsyrintää osoittaviksi, kun vanhemman naisen ja nuoren miehen suhde mielletään herkästi ongelmalliseksi ja jopa rikolliseksi, kun taas nuorten naisten ja vanhempien miesten suhteet hyväksytään helpommin.

⁵ Ylipäätään parisuhde ei itseisarvoisesti tai eräänlaisena romanssin palkintona kannata enää samanlaista arvoa, kun yhteiskunnallinen kehitys on mahdollistanut naisten saavuttaa taloudellinen itsenäisyys. Toisaalta lisääntymisteknologia ja -lainsäädäntö mahdollistavat monenlaiset perherakenteet – myös soolovanhemmouden.

ja saamat palkinnot uusista tuulista ja ajatuksista maailmassa, jossa parinmuodostukset – ja parin muodostumattomuudet – ovat alati läsnä, mutta muutoksessa?

Romanssin ikuisuuskysymys ja auttamatta vajaiksi jäävät vastaukset

Aavistelen, että kokoelmamme pitkä matka julkaistuksi teokseksi saattaa jollain tapaa kieliä romanssi- ja parinmuodostuskertomusten yhä kiikkerästä asemasta nykykulttuurissa. Tuntuukin, että erityisesti kunnianhimoisen tieteellisen keskustelun käyminen tällaisesta kepeäksi ja ehkä vähän karkeaksi mielletystä aiheesta on yhä kons-tikasta. Juuri siksi kokoelmamme herättää meissä ylpeyttä moninaisine teksteineen ja erilaisine lähestymistapoineen. Pystymme kirjoittajiemme kanssa tarjoamaan terävää tekstien ja kertomusten analyysia ja avauksia monenlaisiin keskusteluihin sekä huomioita mediumeista, joissa parinmuodostuksista ajassamme kerrotaan. Samalla kokoelmamme kuitenkin myös turhauttaa, sillä romanssi ja tuttavälajit ovat liukkaita ja aina liikkeessä. Tämä kokoelmamme loppukaneetiksi tarkoitettu osiokin todistaa, mitä kaikkea olisi vielä voinut tutkia, analysoida ja käsitellä, jos olisi ollut enemmän aikaa ja tilaa tai olisimme aloittaneet kokoelmamme koostamisen jossain toisessa hetkessä.

Lopulta tässä kirjoituksessakin mainitut tekstit ja ilmiöt ovat vain raapaisu tuosta loputtomasta keskustelusta, jota yhteiskuntamme ja kulttuurimme alati käy parinmuodostuksen nyansseista: suurin osa maininnoista on niin sanotusti uusinta uutta, vaikka kertomushistoria toki on pullollaan parinmuodostuksia. Sarkaa jää siis sekä taakse että eteen niin pitkälle kuin silmä kantaa. Niinpä kirjamme pohjalta voimme todeta tutkijalle niin kiitollisen ja kuin hieman hikikarpaloita nostattavan huomion: romanssi ja parinmuodostuskertomukset voivat yhä ajassamme hyvin, eivätkä ole menossa minnekään. Nuo kertomukset, kuten niihin liittyvät kysymykset ja noihin kysymyksiin sopivat vastauksetkin, vain muuttuvat hiljalleen kaiken aikaa. Niitä sie-täisi tutkia lisääkin.